

UiO : **Nordisk institutt for sjørett**
Det juridiske fakultet

Pandemi og force majeure i kontraktsforhold

Ola Mestad

Professor dr. juris

Nordiske formuerettsdager
Bergen, 27. - 29. april 2022

Kva har skjedd i koronakontraksretten?

- I norsk rett og praksis
- Svært lite rettspraksis
 - Men god ny lagmannsrettsdom
- Svært lite valdgift
- Svært mykje orienteringar og reforhandling
- Litt særreguleringar
 - «Korona teller som force majeure»

Overordna synspunkt

- Force majeure-klausular høyrer prinsipielt til den individuelle kontrakten
- Utforminga kan variere
 - Både på vilkårs- og verknadssida av ein klausul
- Pandemiar er typisk ikkje regulert

Force majeure-hendingar

- «ein type hendingar som verkar inn utanfrå (dei ligg utanfor forhold partane kan kontrollere), som er sjeldsynte og som *typisk* har omfattande og avgjerande verknader for dei forholda dei råkar»
 - (Mestad, Om force majeure og risikofordeling i kontrakt (1991) s. s. 5 og s. 279)
- Høgsterett:
- «For mitt føremål er det sentrale at hendinga må vere **uvent**a og **ekstraordinær**, ho må **verke inn utanfrå** og ho må liggje **utanfor partane sitt verkeområde**. Nyansering må skje ut frå den konkrete kontraktsituasjonen og hendingsgangen.»
 - HR-2016-1235-A avsnitt 40 – tolking av konsesjonsvilkår – vis major – ansvar for ikkje-levert konsesjonskraft

Pandemi og epidemi

- «Pandemi ... ein sjukdom som rammar særst mange menneske og breier seg over eit svært stort geografisk område, til dømes fleire verdsdelar. Ein pandemi er såleis ein vidfemnande [epidemi](#) som omfattar store delar av verda. ... ikkje eintydig definert...»
- «Epidemi er en vanlig brukt betegnelse på en situasjon med økt hyppighet og utbredelse av sykdommer eller dødsfall, i forhold til hva som er vanlig eller forventet blant grupper av mennesker innenfor et begrenset eller definert tidsrom.»
 - Geir Sverre Braut mm i Store Norske Leksikon
- Epidemi vil generelt kunne tenkjast vere force majeure, sjå Mestad s. 346

Elementa i ei force majeure-regulering

- Pandemi som årsak
- Kompliserte årsaksspørsmål
- Analysere innsatsfaktorane force majeure-hendinga verkar inn gjennom
 - Arbeidskraft
 - Forseinka råvarer
 - Forseinka transport
 - Gjennom styresmaktsforbod (evt. som ei force majeure-hending)

Culpavurderingar

- Kva skulle ein tatt omsyn til ved kontraktsinngåinga?
 - Covid blei langvarig
- Overvinningskriteriet
 - Vanskelege vurderingar

LF-2021-146849 Skagerak Salmon A/S - Norway

Royal Salmon ASA – Dom 25.02.22 - klausulen

- Kan force majeure-klausul fritta kjøpar frå å motta laks pga covid 19?
- “None of the parties can be kept responsible that the contract cannot be followed up if it can be documented that this is due to:
 - Matters that the parties cannot control such as extreme weather conditions, earth quake, acts of war or similar.
 - Destruction or immediate harvesting of fish intended for the contract caused by diseases on live fish stock.
- ... A Force Majeure is only valid as long as it is clear that this make it impossible to fulfill the contract without unreasonable extra cost. If the situation is going on for three (3) months or more, ..., each of the parties can cancel this contract without any claims from the other part except claim for things that is already made and received. In case of Force Majeure, it is both parties obligation to do its utmost in order to minimize the commercial consequences inflicted on the other party.”

Skagerak Salmon A/S - Norway Royal Salmon ASA (2) – hovudpoenga om force majeure

- Omfattande pandemi kan vere force majeure
- Ikkje særregulering med lågare terskel
- Andre ledd – «ordlyden tilsier at force majeure-begivenheten bare er relevant hvor det er partens *egen* kontraktoppfyllelse som blir suspendert som følge av oppfylleleshindringen»
- Gjensidig klausul, men situasjonen ulik for realdebitor og pengedebitor

Annann norsk praksis

- TINTR-2020-163455 – dom 22.03.22
 - Langvarig avtale om lokaleleige og samarbeid
 - Force majeure-klausul kunne ikkje brukast til å seie opp kontrakten, berre suspendere ytingane
- TOSLO-2020-118214 – dom 08.03.20
 - Aksjekjøpsavtale – manglande betalingsevne pga Covid-19 fritok ikkje for betalingsplikt
- KOLLKN-2020-1544
 - Nekta refusjon av bussbillettar ved innstilt buss pga Covid-19 -dissens

Sluttrefleksjonar

- Det har blitt færre rettssaker pga
 - Statlege og kommunale støtteordningar
 - Reforhandlingar
 - Fleksibilitet
- Klausulane er blitt forsøkt utnytta
- Og det kan framleis kome meir